

TISKOVÁ ZPRÁVA

Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: cvvm@soc.cas.cz

Postoj české veřejnosti k dění na Ukrajině: únor 2015

- ❖ V únoru vzrostl zájem o dění na Ukrajině z 39 % na 47 %, což je ovšem ve srovnání se zájmem o aktivity ISIL (54 %) méně.
- ❖ Pro českou veřejnost je stále poměrně obtížné zaujmout k tématu jasný postoj: jasný názor na události na Ukrajině má 45 % dotázaných.
- ❖ Bezpečnostní obavy související s konfliktem zůstávají i přes klesající trend stále poměrně vysoké: 61 % veřejnosti jej vnímá jako potenciální hrozbu pro bezpečnost ČR, 67 % pro světovou a 74 % pro evropskou bezpečnost. Bezpečnostní obavy z ISIL jsou pak vyšší, zejména na světové úrovni (86 %).
- ❖ Velká část občanů ČR (43 %) v lednu nevěděla, jaký postoj zaujmout k otázce zachování územní celistvosti Ukrajiny. Dotázaní však o něco častěji podporují zachování jednoty této země (35 %) než její rozdělení (21 %) (v únoru nebyla otázka pokládána).
- ❖ Ta část české veřejnosti, která se o dění na Ukrajině zajímá, hodnotí již tradičně ze všech účastníků konfliktu nejhůře působení Ruska (76 %) a východoukrajinských separatistů (80 %). V celém souboru dotázaných hodnotí působení těchto dvou aktérů pozitivně méně než desetina dotázaných.

Zpracovali:

Martin Buchtík, Yana Leontiyeva

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210310593

e-mail: martin.buchtik@soc.cas.cz, yana.leontiyeva@soc.cas.cz

V únoru 2015 navázalo Centrum pro výzkum veřejného mínění na předchozí výzkumy postojů české veřejnosti k dění na Ukrajině. Do dotazníků pravidelného omnibusového šetření realizovaného v zimních měsících byly zařazeny otázky týkající se: 1) zájmu o dění na Ukrajině, 2) vnímání dopadů ukrajinské krize na bezpečnost Evropy a celého světa a 3) názoru na jednotnost nebo rozdělení Ukrajiny. Kromě postojů k dění na Ukrajině v nejaktuálnějším únorovém šetření, které proběhlo v období 2. – 9. 2. 2015, byly také přidány otázky umožňující stručné srovnání s obavami z aktivit tzv. Islámského státu.

Mezi listopadem 2014 (kdy k tomuto tématu byla vydána poslední tisková zpráva CVVM¹) a únorem 2015 se situace na Ukrajině příliš neuklidnila. Po předčasných parlamentních volbách, které proběhly koncem října, byla v ukrajinském parlamentu utvořena většinová koalice složená z proevropských a proukrajinských politických sil. I přes mírovou dohodu podepsanou v Minsku v září 2014, boje v části Doněcké a Luhanské oblasti neustaly. Zatímco obě strany se navzájem obviňovaly z porušení klidu zbraní, počet obětí mezi vojáky a hlavně civilisty stále stoupal. Mezi nejhorší a nejtragičtější útoky (co se týče obětí na civilistech) patří zejména tragédie v okolí města Volnovacha (leden 2015), kdy byli při obšťřelování pozic ukrajinské armády těžkou artilérií zabiti a vážně zranění pasažéři linkového autobusu, který právě procházel kontrolu na ukrajinském blok-postu. Mezi vážné útoky také patřilo ostřelování hustě obydlených sídlišť v Doněcku, Mariupolu (leden 2015) a Kramatorsku (únor 2015). Během pěti měsíců od září 2014 do února 2015 se ozbrojeným separatistům podařilo zvětšit kontrolované území o téměř 600 km². V daném období narůstal i počet běženců z válkou ohrožených území, přičemž většina těchto uprchlíků hledá útočiště na území samotné Ukrajiny. Ukrajina stále nemá kontrolu nad částí své hranice s Ruskem a opakovaně hlásí přítomnost ruských zbraní.

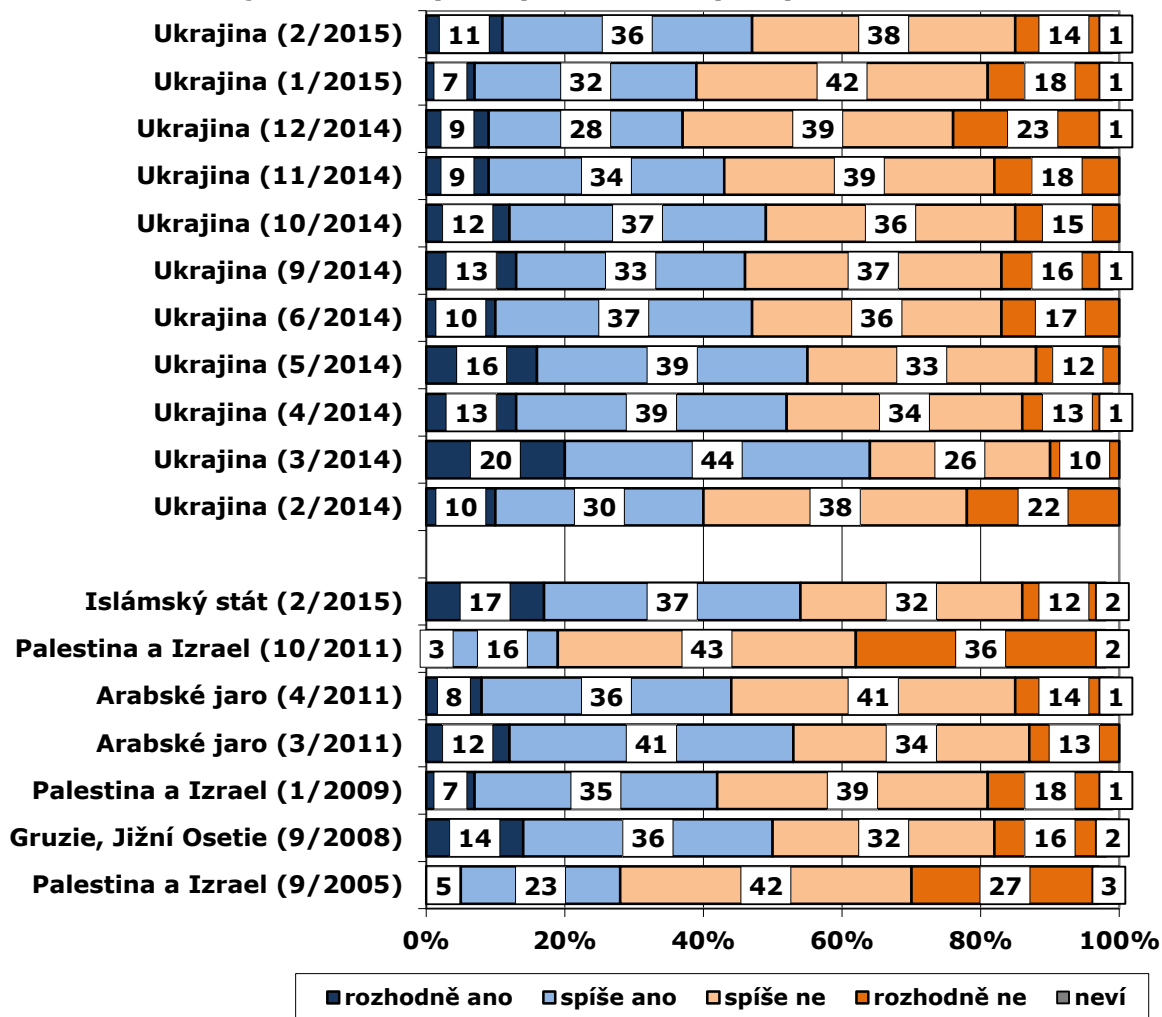
Druhé setkání v běloruském Minsku proběhlo 13. 2., data tedy tuto skutečnost nereflektují (sbírána byla od 2. do 9. 2.).

Zájem o dění na Ukrajině opět stoupá v souvislosti se zintenzivněním bojů v Doněcké a Luhanské oblasti a následným zvýšeným mediálním zájmem.² Zatímco v lednu zájem byl zájem o dění na Ukrajině nejnižší za rok trvání krize a následného válečného konfliktu (39 %), v únoru 2015 se zvýšil na 47 % (11 % „rozhodně ano“, 36 % „spíše ano“). V porovnání se zájmem o aktivity Islámského státu (54 %) byl zájem o Ukrajinu nižší.³ Podrobně viz graf 1.

1 Viz podrobněji: <http://cvvm.soc.cas.cz/mezinarodni-vztahy/postoj-ceske-verejnosti-k-deni-na-ukrajine-rijen-a-listopad-2014>

2 Znění otázky: „Zajímáte se o vývoj situace na Ukrajině?“

3 Znění otázky: „Zajímáte se o vývoj situace v souvislosti s aktivitami tzv. Islámského státu?“

Graf 1. Srovnání zájmu o dění vybraných událostí (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., *Naše společnost* (2/20105; 1/2015; 12/2014; 11/2014; 10/2014; 9/2014; 6/2014; 5/2014; 4/2014; 3/2014; 2/2014; 10/2011; 4/2011; 3/2011; 1/2009; 9/2008; 9/2005), vždy cca 1000 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

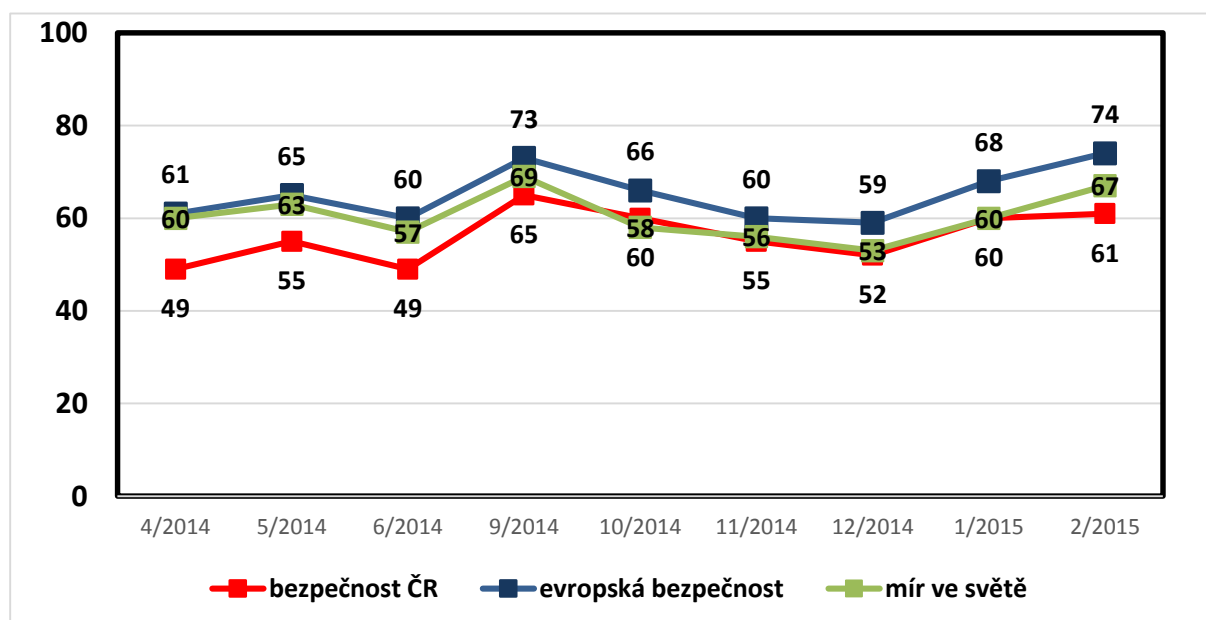
Nárůst zájmu je provázen i tím, že Ukrajina byla častěji tématem každodenních hovorů⁴. Oproti lednovým 32 % v únoru hovořilo o tématu 43 % dotázaných, tedy obdobně jako na podzim loňského roku. Výrazně více o tématu samozřejmě hovořili ti, kteří se o něj zajímají (73 %). Z hlediska celého vývoje situace na Ukrajině tak zůstává nejsledovanějším obdobím březen 2014, tedy období zaboru Krymu (62 % všech obyvatel). Obecně řečeno, určité snížení zájmu je pro středně až dlouhodobé konflikty charakteristické - po počáteční aktivizaci zájmu veřejnosti dochází k útlumu mediálního zájmu a k roztažení tématu do dlouhého časového úseku. Stejně jako v jiných případech dochází i zde k určitému monotónnímu průběhu (ve smyslu novosti, nikoliv naléhavosti) události, téma postupně překrývají jiné události, atp.

4 Znění otázky: „Mluvil jste v poslední době s někým osobně o dění na Ukrajině?“
„V listopadu 2014 nebyla tato otázka pokládána.“

Při pohledu na jednotlivé sociodemografické skupiny zůstává charakter zjištění velice podobný jako v předchozích měsících. Podobně jako u jiných zahraničně politických událostí mají větší zájem o dění na Ukrajině stabilně muži (55 % proti 41 %). Zájem mírně, ale stabilně roste také s věkem, s úrovní dosaženého vzdělání (zájem o dění deklarují výrazně častěji absolventi vysokých škol – 67 %) a se zlepšující se životní úrovní.

Část občanů ČR vnímá situaci na Ukrajině jako potenciální bezpečnostní hrozbu. 67 % dotázaných vidělo v únoru v tomto konfliktu hrozbu pro mír ve světě, pro evropskou bezpečnost (74 %) nebo také pro bezpečnost ČR (61 %). Podrobně viz graf 2. Islámský stát pak ve srovnání s děním na Ukrajině představuje podle veřejnosti vyšší hrozbu pro mír v Evropě (84 %) a ve světě (86 %), vnímané ohrožení bezpečnosti České republiky je v tomto kontextu jen mírně vyšší (67 %).⁵

Graf 2. Hodnocení situace na Ukrajině jako bezpečnostní hrozby (v %)⁶

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost (2/20105; 1/2015; 12/2014; 11/2014; 10/2014; 9/2014; 6/2014; 5/2014; 4/2014), vždy cca 1000 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

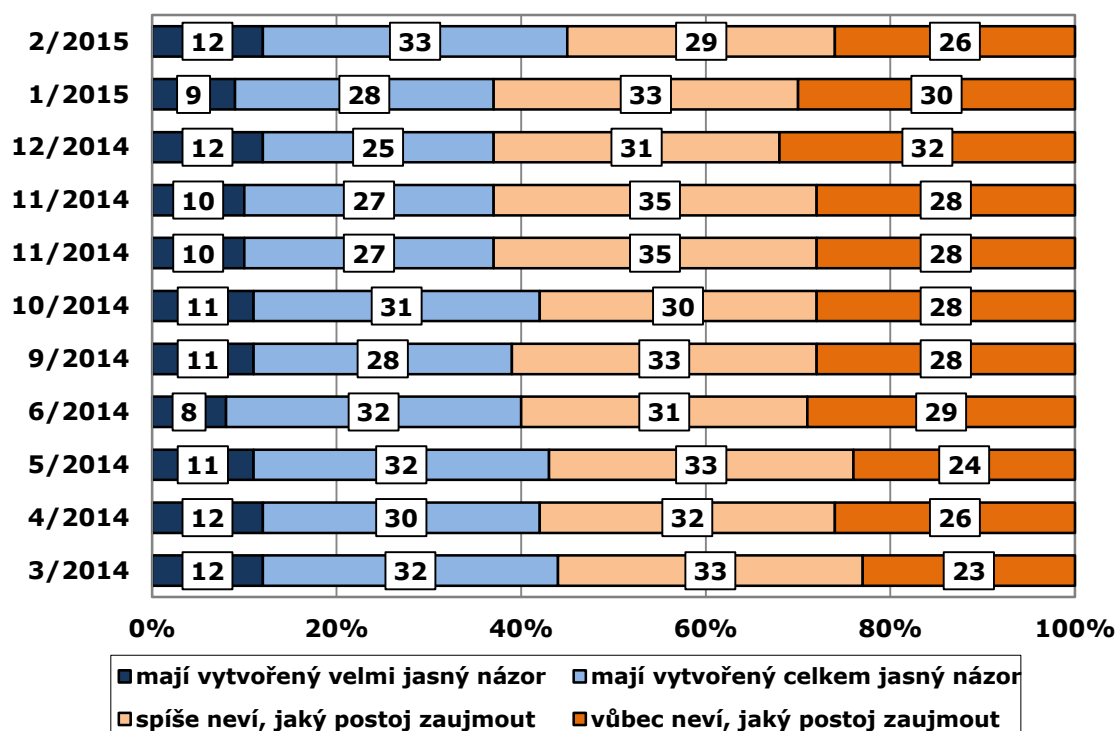
5 Znění otázky: „Jsou nebo nejsou podle Vašeho názoru aktivity tzv. Islámského státu hrozbou pro...“

6 Znění otázky: „Je nebo není podle Vašeho názoru situace na Ukrajině hrozbou pro...“

Po celou dobu trvání krize a následného konfliktu je pro velkou část české veřejnosti dění na Ukrajině značně nepřehledné. V tomto ohledu došlo v únoru k mírnému posunu. Zatímco velmi jasný názor má jen desetina dotázaných (12 %) a třetina (33 %) popisuje svůj názor jako celkem jasný, druhá více než polovina veřejnosti spíše (29 %) nebo vůbec (26 %) neví, jaký postoj vůči dění na Ukrajině zaujmout. Meziměsíční nárůst těch, kteří mají na dění ujasněný názor, tedy vzrostl z lednových 37 % na 45 % (viz graf 3).

Krystalizace názoru na události na Ukrajině je úzce spjata se zájmem o toto dění. Ovšem komplikovanost situace dokresluje to, že i mezi respondenty, kteří se o události zajímají, jsou tři desetiny (29 %) těch, kteří stále nevědí, jaký postoj zaujmout.

Graf 3. Krystalizace názoru na dění na Ukrajině (v %)⁷

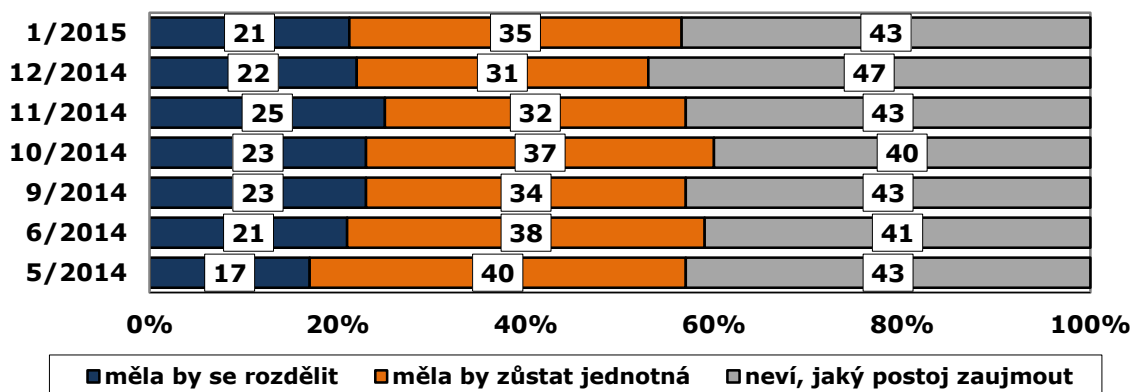

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., *Naše společnost* (2/2015; 1/2015; 12/2014; 11/2014; 10/2014; 9/2014; 6/2014; 5/2014; 4/2014; 3/2014), vždy cca 1000 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

7 Znění otázky: „Řekl byste, že již máte na dění na Ukrajině vytvořený vlastní jasný názor, anebo že jste spíše na vážkách a ještě nevíte, jaký postoj zaujmout?“

Podobně jako v předchozích výzkumech CVVM i v lednu⁸ neměla česká veřejnost příliš jasný názor v otázce případného rozdělení Ukrajiny: čtyři z deseti (43 %) dotázaných neví, jaký postoj zaujmout – viz graf 4. Větší část těch, kteří svůj názor v této otázce vyjádřili, se ovšem přiklání k zachování územní celistvosti Ukrajiny (35 % oproti 21 %). Pochopitelně, mezi respondenty, kteří se o situaci na Ukrajině aktivně zajímají, je podíl nerozhodnutých v této otázce menší (22 %), přičemž i mezi nimi převažuje názor, že by Ukrajina měla zůstat jednotná (48 % oproti 23 %). Názor mají častěji muži, lidé s vyšším vzděláním, starší lidé a osoby deklarující vyšší životní úroveň, přičemž poměr těch, kteří jsou pro zachování celistvosti nebo pro rozdělení Ukrajiny, se významně nemění.

Graf 4. Názor na zachování celistvosti Ukrajiny (v %)⁹

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., *Naše společnost* (1/2015; 12/2014; 11/2014; 10/2014; 9/2014; 6/2014; 5/2014), vždy cca 1000 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor. *2/2015 nebyla otázka pokládána

8 V únoru 2015 nebyla otázka pokládána.

9 Znění otázky: „Měla by se podle Vás Ukrajina jako stát...?“

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost, v15-02</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>2. – 9. února 2015</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1069</i>
Počet tazatelů:	<i>248</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PM.11u; PM.186; PM.188; PM.189; PM.190</i>
Zveřejněno dne:	<i>27. února 2015</i>
Zpracovali:	<i>Martin Buchtík, Yana Leontiyeva</i>

Autoři:

Martin Buchtík je vedoucím Centra pro výzkum veřejného mínění v Sociologickém ústavu AV ČR, v.v.i.. Zabývá se formováním veřejného mínění, metodologií sociálněvědního výzkumu, dále pak problematikou internetu a kyberprostoru a sociální soudržností. (martin.buchtik@soc.cas.cz; 210 310 593)

Yana Leontiyeva je vědecká pracovnice v Sociologickém ústavu AV ČR, v.v.i. Ve své odborné činnosti se zaměřuje na studium mezinárodní migrace s důrazem na postoje veřejností vůči migrantům, integraci migrantů na pracovním trhu a metody výzkumu obtížně dosažitelných populací. (yana.leontiyeva@soc.cas.cz; 210 310 231)

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různě velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně.

Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt **Naše společnost**, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.